

บทสรุปผู้บริหาร
โครงการอบรมเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน
เรื่อง “การป้องกันการทรมานและการประติบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย
ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ในประเทศไทย”
ปีงบประมาณ ๒๕๕๘

ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment : CAT) โดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ และมีผลบังคับใช้กับประเทศไทยตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ทั้งนี้ ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกรออกกฎหมายใดมาบังคับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการทรมานให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ซึ่งมีหน้าที่หลักในการส่งเสริม ปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ได้ตระหนักถึงปัญหาการซ้อมทรมานว่า เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงและทำลายศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างยิ่ง ซึ่งขัดต่ออนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ที่ประเทศไทยเป็นภาคี ประกอบกับ กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงมีการกระทำการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่ไร้มนุษยธรรมกับผู้ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ได้ข้อสนเทศในคดีอาญาหรือเพื่อสอบสวนขยายผล อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดมาตรการที่มีประสิทธิผลในการป้องกันมิให้เกิดการกระทำการทรมานและยังคำนึงถึงพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีค่อนข้างน้อย ด้วยเหตุผลดังกล่าว กสม. จึงได้ส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ให้กับบุคลากรภาครัฐในกระบวนการยุติธรรม โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ระยะเวลา ดำเนินการ	พื้นที่ดำเนินการ	จังหวัดที่เข้าร่วมโครงการอบรม (ตามพื้นที่สำรวจภูธรภาค)	จำนวนผู้เข้าร่วม (คน)
วันพุธที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘	จังหวัดพิษณุโลก (โรงแรมท็อปแลนด์)	จังหวัดพิษณุโลก กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ พิจิตร สุโขทัย อุตรดิตถ์ อุทัยธานี เพชรบูรณ์ (พื้นที่สำรวจภูธร ภาค ๖)	๒๓๘
วันพุธที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๘	จังหวัดสุราษฎร์ธานี (โรงแรมโดมอนด์ พลาซ่า)	จังหวัดกระบี่ ชุมพร นครศรีธรรมราช พังงา ภูเก็ต ระนอง สุราษฎร์ธานี (พื้นที่สำรวจภูธร ภาค ๘)	๓๑๓

วันพุธที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๘	จังหวัดนครราชสีมา (โรงแรมดุสิตปรินเซส Dusit Princess)	จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ สุรินทร์ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ยโสธร (พื้นที่ตำรวจภูธร ภาค ๓)	๓๐๙
วันพุธที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘	จังหวัดชลบุรี (โรงแรมชลจันทร์พทยา รีสอร์ท)	จังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา ระยอง จันทบุรี นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว ตรัง (พื้นที่ตำรวจภูธร ภาค ๒)	๒๕๖
ระยะเวลา ดำเนินการ	พื้นที่ดำเนินการ	จังหวัดที่เข้าร่วมโครงการอบรม (ตามพื้นที่ตำรวจภูธรภาค)	จำนวนผู้เข้าร่วม (คน)
วันพุธที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๘	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (โรงแรมวรบุรี อโยธยา คอนเวนชั่น รีสอร์ท)	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี สระบุรี ชัยนาท สมุทรปราการ ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง นนทบุรี (พื้นที่ตำรวจภูธร ภาค ๑)	๒๔๗
วันพุธที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘	จังหวัดกาญจนบุรี (โรงแรมเฟลิกซ์ ริเวอร์แควร์)	จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สุพรรณบุรี (พื้นที่ตำรวจภูธร ภาค ๗)	๒๕๕
วันพุธที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๘	จังหวัดเชียงใหม่ (โรงแรมดิเอ็มเพรส)	จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา น่าน แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง (พื้นที่ตำรวจภูธร ภาค ๕)	๒๑๕
วันพุธที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๘	จังหวัดขอนแก่น (โรงแรมเจริญธานี)	จังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ นครพนม บึงกาฬ มหาสารคาม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด เลย สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี (พื้นที่ตำรวจภูธร ภาค ๔)	๓๑๘
			๒,๑๕๑

คณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมได้ดำเนินการจัดทำโครงการอบรมเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน เรื่อง “การป้องกันการทรมานและการประติบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำแย่ศักดิ์ศรี ในประเทศไทย” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ซึ่งดำเนินการในพื้นที่ตำรวจภูธรภาค ๑ - ๘ โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการอบรมฯ จำนวน ๒,๑๕๑ คน รวม ๖๙ จังหวัด กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นสัญญาบัตรระดับรองผู้กำกับการฯ และระดับผู้กำกับการฯ ขึ้นไป อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุดที่รับผิดชอบงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ผู้บัญชาการเรือนจำกลาง เรือนจำพิเศษ เรือนจำจังหวัด เรือนจำอำเภอ เรือนจำชั่วคราว ผู้อำนวยการทัณฑสถาน และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ปฏิบัติงานในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ผู้อำนวยการฯ และเจ้าหน้าที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด ผู้อำนวยการฯ และเจ้าหน้าที่สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด ผู้อำนวยการฯ และเจ้าหน้าที่ศูนย์

ดำรงธรรมจังหวัด หัวหน้าสำนักงานยุติธรรมจังหวัด ประธานสภาทนายความจังหวัด เจ้าหน้าที่ทหารสังกัดกองทัพภาคที่ ๑ - ๔ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและมีภารกิจหน้าที่ปฏิบัติงานด้านกระบวนการยุติธรรม

๒. การดำเนินงานของคณะกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ระยะเวลาดำเนินการ	พื้นที่ดำเนินการ	จังหวัดที่เข้าร่วมโครงการอบรม (ตามพื้นที่สำรวจภูธรภาค)	จำนวนผู้เข้าร่วม (คน)
ระหว่างวันที่ ๒๙ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘	พื้นที่ ๓ จังหวัด ชายแดนภาคใต้	จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส	๗๖

คณะกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ดำเนินการจัดทำโครงการสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการและการปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ซึ่งดำเนินการในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการอบรมฯ จำนวน ๗๖ คน กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ทหาร เจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ที่ปฏิบัติงานด้านการติดตามจับกุม ควบคุมตัว และซักถามผู้ต้องสงสัยในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส

ความหมายของคำว่า “การทรมาน” ตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (CAT) มีองค์ประกอบ ๓ ประการ ได้แก่ ๑. การกระทำโดยเจตนาที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัสไม่ว่าทางกายหรือทางจิตใจ ๒. โดยที่เจ้าพนักงานของรัฐมีความเกี่ยวข้องไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม และ ๓. เพื่อความมุ่งประสงค์เฉพาะที่จะให้ได้มาซึ่งข้อสนเทศหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้น หรือจากบุคคลที่สาม เพื่อลงโทษบุคคลนั้น สำหรับการกระทำซึ่งบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สามได้กระทำ หรือถูกสงสัยว่าได้กระทำ เพื่อข่มขู่หรือขู่เชิญบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สาม อื่นใดบนพื้นฐานของการเลือกปฏิบัติ สำหรับคำนิยามของคำว่า “การทรมาน” นั้น เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ไม่มีบทบัญญัติจำกัดความโดยเฉพาะ ประเทศไทยจึงตีความเข้าใจความหมายของคำดังกล่าวตามประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับในปัจจุบัน

ปัญหาการทรมานในประเทศไทย สรุปได้ ดังนี้

๑. มีการทรมานโดยการซ้อม ทำร้ายร่างกาย และการขู่เชิญให้กลัว เพื่อ “ขยายผล” เพราะเชื่อว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดจริง
๒. มีรูปแบบหลากหลาย เช่น คลุมศีรษะ เตะ ต่อย ช็อตไฟฟ้า และใช้บุหรี่
๓. ผู้ถูกกล่าวหา มักเป็นทหารหรือตำรวจที่ปฏิบัติการภายใต้กฎหมายพิเศษ โดยเกิดขณะหรือหลังการจับกุม และเกิดในสถานที่ควบคุมตัวที่ปกปิดห้ามเยี่ยม
๔. สภาพสถานที่ควบคุมไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์สากล

๕. ผู้เสียหายมีอุปสรรคในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

ภาพรวมของการปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ และปัญหาอุปสรรค

การดำเนินการเพื่อปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ ในภาพรวม หน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะในระดับผู้บริหารหน่วยงาน เช่น กระทรวงกลาโหม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ ได้มีความตื่นตัวในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ โดยหน่วยงานส่วนใหญ่ได้มีการจัดทำหนังสือเวียนแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานรับทราบและมีแนวทางปฏิบัติที่ไม่ให้มีการก่อให้เกิดการทรมาน หรือทารุณกรรม หรือการเลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ได้มีการกำหนดมาตรฐานของการดำเนินงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ไว้ เพื่อให้คำนึงถึงการปฏิบัติตามหลักประกันสิทธิมนุษยชนด้วย นอกจากนี้ในหลายหน่วยงาน เช่น กองทัพบก สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้จัดให้มีวิชาสิทธิมนุษยชนในหลักสูตรที่ใช้อบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติงานได้รับทราบเป็นพื้นฐานของการดำเนินการ อย่างไรก็ตาม ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ ยังคงปรากฏอยู่ ผู้ปฏิบัติงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในระดับปฏิบัติและในพื้นที่หลายท่าน ยังไม่มีความรับรู้เกี่ยวกับอนุสัญญาฯ และพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ อย่างทั่วถึง อีกทั้งกระบวนการที่ใช้กับการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการทรมานยังไม่ได้กำหนดไว้เป็นลักษณะเฉพาะ จึงทำให้การรวบรวมข้อมูลว่ากรณีใดเป็นการกระทำที่ถือว่าการทรมานตามอนุสัญญาฯ ต้องใช้การเทียบเคียงกฎหมายไทยที่มีอยู่ และมีผลให้ไม่มีหน่วยงานใดที่จัดระบบการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับหลักฐานในการกระทำที่เข้าข่ายการทรมานตามอนุสัญญาฯ

ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรม

๑. ก่อนการจับกุมผู้ต้องหา เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องสืบสวนหาข่าว หากมีระยะเวลาสั้นเกินไป ก็อาจเกิดการสุ่มเสี่ยงในการทรมาน ในขั้นตอนการจับกุม การหาพยานหลักฐาน การหาข้อมูลเครือข่ายให้ได้มากที่สุด การสอบสวนเพื่อขยายผล เช่น กรณีคดีการจับกุมยาเสพติด ก็อาจก่อให้เกิดการสุ่มเสี่ยงในการทรมาน ขั้นตอนการส่งตัวผู้ต้องหาก็อาจเกิดการสุ่มเสี่ยงการทรมานบ้างในบางครั้ง

๒. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในชุดการจับกุม ชุดสืบสวน ชุดสอบสวน ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและขอบเขตการทรมาน รวมทั้งอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ในทางปฏิบัติ จึงทำให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๓. เจ้าหน้าที่ของรัฐขาดอุปกรณ์ในการสืบสวนสอบสวน การแสวงหาข้อเท็จจริง ขาดงบประมาณ และการสนับสนุนด้านเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการปฏิบัติงาน เนื่องจากในปัจจุบันผู้ร้ายใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจขาดเครื่องมือในการตรวจค้นที่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคไม่สามารถทำงานอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพได้

๔. ปัญหาในข้อกฎหมายกรณีตำรวจไม่มีอำนาจออกหมายค้น ซึ่งต้องขอหมายค้นจากศาล ทำให้การปฏิบัติงานอาจจะประสบปัญหาล่าช้าในการเข้าไปหาพยานหลักฐาน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้ต้องการละเมิดสิทธิของผู้ใด แต่ที่ติดดำเนินการก็เพราะต้องปฏิบัติหน้าที่และเพื่อป้องกันสิทธิของผู้เสียหาย เช่น การถูกกระทำ

การถูกฆ่า หรือในกรณีเมื่อทำจดหมายไปถึงผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น เพื่อขอตรวจค้นบ้านของผู้ต้องสงสัย แต่ส่วนใหญ่จะไม่ได้ได้รับความร่วมมือ

๕. หากเป็นคดีใหญ่และเป็นคดีที่สำคัญ ผู้บังคับบัญชา สื่อมวลชน และสังคมจะกดดันเจ้าหน้าที่ระดับผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นหากผู้ต้องสงสัยไม่ยอมรับสารภาพ จำเป็นที่เจ้าหน้าที่จะต้องใช้วิธีการหนึ่งวิธีการใดเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ จึงเป็นเหตุให้อาจเกิดความสับสนเสี่ยงกรณีการซ้อมทรมานและการใช้ความรุนแรงต่อผู้ต้องหา

๖. เจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานให้ความเห็นว่า กฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนให้การคุ้มครองสิทธิและให้ความสำคัญในสิทธิของผู้ต้องหา แต่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับสิทธิของเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงาน ทำงานเพื่อความสงบเรียบร้อยของประเทศชาติบ้านเมืองและเพื่อส่วนรวม ทั้งที่ส่วนใหญ่กรณีต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดและละเมิดสิทธิมนุษยชน

๗. ปัญหาเรื่องศาสนา กรณีการตรวจค้นเรื่องยาเสพติดในชุมชนมุสลิม หากกรณีใช้สุนัขดมกลิ่นหรือการไม่ถอดรองเท้าในการขึ้นบ้านเมื่อต้องตรวจค้น ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อน

๘. กรณีปัญหาผู้กระทำความผิดซ้ำซากและไม่รับสารภาพผิด เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานอาจจำเป็นต้องใช้วิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งในการนำมาซึ่งการรับสารภาพ อาจเกิดความสับสนเสี่ยงในการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาในกรณีที่เป็น

๙. เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นอาชีพที่ถูกคาดหวังจากสังคมและประชาชน การสืบสวนสอบสวนคดีจึงต้องดำเนินการให้เสร็จอย่างรวดเร็วอย่างช้าไม่เกิน ๕ วัน แต่ในการปฏิบัติจริง กระบวนการสืบสวนสอบสวนมีขั้นตอนยกรณีสืบสวนคดีเกี่ยวกับการลักทรัพย์ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด ปัจจัยสำคัญในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ ต้องการให้ผู้เสียหายเจ้าทุกข์ได้รับความยุติธรรมอย่างรวดเร็วที่สุด และเพื่อให้ผู้เสียหายมีความพึงพอใจมากที่สุด แต่ปัญหาที่พบบ่อยครั้งมากที่สุด คือ ผู้ต้องหาส่วนใหญ่จะทำผิดซ้ำซากและจะไม่ยอมรับสารภาพ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเจ้าหน้าที่รัฐผู้เข้ารับการอบรม

๑. ด้านการปฏิบัติงาน

๑.๑ ผู้บังคับบัญชาควรขยายผลการให้ความรู้และแนะแนวทางในการปฏิบัติงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในเรื่องการป้องกันการทรมาน หลังจากได้รับความรู้จากการอบรมแล้ว

๑.๒ กำหนดให้มีห้องซักถามผู้ต้องหาโดยเฉพาะ และให้มีการติดตั้งกล้องวงจรปิดบันทึกภาพการซักถามและการสอบสวนทุกชั้นตอน โดยจัดให้มีทนายความร่วมรับฟังในระหว่างการสอบสวนด้วย

๑.๓ จัดให้มีแพทย์ตรวจร่างกายผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขัง ทั้งก่อนและหลังการซักถาม

๑.๔ ควรแก้กฎหมายในเรื่องของการขอยกฟ้อง ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจโดยตรง โดยการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปตรวจค้นได้ โดยไม่ต้องรอหมายจับจากศาล และควรมีการประชุมหารือการทำงานและประสานความร่วมมือกันระหว่างบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม เช่น ผู้พิพากษา ทนายความ ตำรวจ อัยการ ฯลฯ

๑.๕ การใช้เครื่องพันธนาการต้องกระทำในกรณีความจำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนี ทั้งนี้ ให้พิจารณาตามพฤติการณ์ที่เกิดขึ้น

๒. ด้านการพัฒนาการศึกษาและการฝึกอบรม

๒.๑ ควรให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาโดยให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง เริ่มตั้งแต่ระดับเยาวชน เช่น วิชาที่เกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง ศีลธรรม มนุษยธรรม และศาสนา ซึ่งถูกถอดออกไปจากวิชาหลัก จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนมีปัญหาและไม่กลัวการกระทำผิด ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการควรบรรจุเรื่องสิทธิมนุษยชนเข้าไว้ในบทเรียนตั้งแต่ระดับประถมจนถึงระดับอุดมศึกษา

๒.๒ จัดให้มีการฝึกอบรมเฉพาะทางตามลักษณะงานที่ปฏิบัติจริง เช่น สายพนักงานสืบสวนควรให้ความรู้เฉพาะทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ สายพนักงานสอบสวน สายตำรวจตระเวนชายแดน เป็นต้น ทั้งนี้ การจัดอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความชำนาญในงานเฉพาะที่รับผิดชอบควรเป็นนโยบายที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เช่น เจ้าหน้าที่ซักถาม มีการอบรมเกี่ยวกับวิธีการซักถาม เจ้าหน้าที่จับกุม อบรมเกี่ยวกับวิธีการจับกุมสมัยใหม่ ในการจับกุมเราต้องอาศัยวิทยาศาสตร์ที่เราพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง และไม่สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ได้

๒.๓ ควรต้องปรับทัศนคติเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับชั้นให้ได้ว่า เจ้าหน้าที่รัฐมิใช่ผู้ที่อยู่เหนือผู้อื่น การปรับทัศนคติในเรื่องดังกล่าวจะต้องปรับตั้งแต่ระดับโรงเรียน ต้องให้การศึกษาและการอบรมให้ความรู้เรื่องการต่อต้านการทรมานอย่างสม่ำเสมอทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

๒.๔ สร้างหลักสูตรและคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องตกเป็นจำเลยของสังคม

๓. ด้านการพัฒนาการทำงาน เทคโนโลยี และเครื่องมือ

๓.๑ ควรจะต้องใช้หลักนิติวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีต่างๆ สมัยใหม่เข้ามาใช้ในการจับกุม การสืบสวน การสอบสวน และการได้มาซึ่งคำรับสารภาพมากขึ้น รวมถึงต้องพัฒนาบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ทั้งด้านวิชาการ กฎหมายต่างๆ เทคโนโลยีและเครื่องมือในการปฏิบัติงานสมัยใหม่อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน

๓.๒ ควรมีการบูรณาการการฝึกอบรม เช่น การฝึกอบรมร่วมกันของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม และควรให้หน่วยงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมแต่ละฝ่ายเรียนรู้อันซึ่งกันและกัน

๓.๓ ควรมีสำนักรงานนิติวิทยาศาสตร์ในทุกจังหวัด และเปิดบริการตลอด ๒๔ ชั่วโมง

๔. ด้านกฎหมาย

๔.๑ ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย พ.ศ. ... ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันต่อร่างกฎหมายดังกล่าวว่า มีผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจถือเป็นจำเลยแรกของสังคม โดยที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ตำรวจถูกมองว่า

กระทำการเกินกว่าขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากนโยบายของผู้บังคับบัญชา กล่าวคือ มีนโยบายเน้นจำนวนในการจับกุมเป็นตัวชี้วัดในการปฏิบัติงาน ซึ่งถ้าหากยังมีนโยบายดังกล่าว เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานจะได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้อย่างแน่นอน ดังนั้น ควรจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมปรับปรุงเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกรณีการถูกดำเนินคดี โดยเริ่มตั้งแต่การกระทำที่ผิดกฎหมาย ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดสืบสวน และเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม จะเป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติงานที่มีความเสี่ยงมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากในขณะที่มีการจับกุมผู้ต้องหา การดำเนินการขั้นตอนต่อไปคือ จะต้องมีการขยายผล หากเกิดกรณีผู้ต้องหาไม่รับสารภาพ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องใช้วิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งในการนำมาซึ่งการรับสารภาพ อาจเกิดความสับสนเสี่ยงในการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาในกรณีที่จำเป็น ดังนั้นเมื่อมีร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวเกิดขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ จึงควรมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชน ว่าเห็นด้วยกับการใช้กฎหมายฉบับนี้หรือไม่

๔.๒ ควรปรับปรุงกฎหมายให้เอื้ออำนวยต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ และเน้นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองผู้ปฏิบัติงาน เช่น ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจออกหมายค้นโดยตรง ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการทำงานที่รวดเร็วยิ่งขึ้นและเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย

๔.๓ เห็นควรกำหนดให้มีช้อยกเว้นบ้าง เช่น ตัวอย่างกรณีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง กรณีความผิดเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด ซึ่งการจับกุมกรณีดังกล่าวจะต้องมีการขยายผลการจับกุมผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงควรกำหนดให้มีช้อยกเว้น

๔.๕ ขอให้มิบทบัญญัติใน พ.ร.บ. เป็นช้อยกเว้นสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการได้มาซึ่งข้อมูลจากคนร้ายหรือผู้ต้องหาคดี ในคดีที่มีภัยอันตรายถึงแก่ตัว ควรให้เจ้าหน้าที่ตำรวจซักถามคนร้ายอย่างเข้มข้น เพื่อให้ได้ข้อมูลมาระงับเหตุภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงตัว เช่น กรณีการวางระเบิดในที่ที่มีประชาชนเป็นจำนวนมาก และใกล้จะระเบิดในอีกไม่กี่นาที ซึ่งกรณีดังกล่าว วิทยากรได้นำเสนอเป็นกรณีตัวอย่างว่า เกิดกรณีลักษณะเช่นนี้ที่ประเทศเยอรมัน ซึ่งศาลสั่งให้รอลงอาญาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการ

๔.๖ ควรสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าถึงกฎระเบียบที่กำหนดไว้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และสม่ำเสมอ ควรมีการทบทวนกฎหมาย กฎ และระเบียบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพราะถ้าหากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ทราบกฎและระเบียบต่างๆ อาจเกิดการสับสนเสี่ยงที่จะกระทำความผิดได้

๔.๗ ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย พ.ศ. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กฯ ให้ความเห็นว่า การปฏิบัติต่อเด็กไม่สามารถใช้มาตรฐานเดียวกันต่อเด็กทุกคนได้ กฎหมายฉบับนี้จึงทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานยากขึ้น เนื่องจากต้องทำงานด้วยความระมัดระวังมากยิ่งขึ้น อาจส่งผลให้เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติเพิกเฉยต่อการทำงาน (ใส่เกียร์ว่าง) รวมทั้งเจ้าหน้าที่อาจจะขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน

๔.๘ หน่วยงานสังกัดราชทัณฑ์ให้ความเห็นว่า เมื่อเทียบเคียงร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย พ.ศ. กับ พ.ร.บ. คุ้มครองสิทธิฯ ว่าจะให้สิทธิกับผู้ต้องขังมากเกินไปจนเจ้าหน้าที่เกิดความยากลำบากในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น กฎหมายควรมีช้อยกเว้นบางประการในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ด้วย ควรรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียก่อน

จะให้กฎหมายมีผลบังคับใช้ รวมทั้งสัดส่วนจำนวนเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์กับจำนวนนักโทษไม่สัมพันธ์กัน และนักโทษบางส่วนเป็นนักโทษคดีรุนแรงและเป็นนักโทษคดีสำคัญ หากไม่มีมาตรการบางอย่างในการควบคุมผู้ต้องขัง เช่น การใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขัง จะส่งผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ อย่างไรก็ตาม เห็นด้วยกับกฎหมายฉบับนี้เพราะจะถือเป็นกรอบในการทำงานของเจ้าหน้าที่ไม่ให้กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อบุคคลอื่น แต่ควรมีข้อยกเว้นบางประการเพื่ออำนวยความสะดวกและคุ้มครองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และควรมีการสนับสนุนอย่างอื่นจากรัฐด้วย

๔.๙ หน่วยงานทหารสังกัดกองทัพภาค เสนอให้มีการกำหนดแนวปฏิบัติในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการให้ผู้ต้องขังรับสารภาพ กรณีที่มีมูลชี้ชัดว่า หากบุคคลผู้นั้นกระทำผิดจริง ควรมีแนวปฏิบัติอย่างไร

๔.๑๐ สำนักงานคุมประพฤติให้ความเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย พ.ศ. จะไม่กระทบต่อการทำงานของสำนักงานคุมประพฤติ เพราะเป็นหน่วยงานปลายทาง อย่างไรก็ตาม ได้เสนอให้รัฐมีมาตรการรองรับในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น เพิ่มอัตรากำลัง งบประมาณ เทคโนโลยีที่สนับสนุนในการปฏิบัติงาน การอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินงานก่อนบังคับใช้กฎหมาย

๔.๑๑ ในการร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย พ.ศ. ควรจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั่วประเทศ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งนี้รวมถึงการให้ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวด้วย
